

Березорудський А.М.

викладач, здобувач третього (PhD) рівня ВО
Одеський національний економічний університет (Україна)

Кошавка Я.Д.

здобувач першого (бакалаврського) рівня ВО
Одеський національний економічний університет (Україна)

ПРОГНОЗУВАННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ ЕКС-ПОСТ

Зовнішня торгівля товарами та послугами є важливим індикатором економічного стану та міжнародної взаємодії країни. Статистичне вивчення зовнішньої політики починається з аналізу торгового балансу, складовими якого є, перш за все, експорт та імпорт товарів і послуг [1, ст.194].

Таблиця 1

Динаміка основних показників зовнішньої торгівлі України (товари та послуги) за 2015–2021 рр., млн. доларів США

Рік	Експорт	Імпорт	Зовнішньоторговельний оборот	Сальдо
2015	47864,3	43039,4	90903,7	4824,9
2016	46229,7	44576,3	90806,0	1653,4
2017	54055,0	55259,3	109314,3	-1204,3
2018	59014,9	63549,4	122564,3	-4534,5
2019	65715,5	67827,4	133542,9	-2111,9
2020	60739,0	60212,6	120951,6	526,4
2021	80857,9	80819,6	161677,5	38,3

Створено автором на основі даних [2]

У табл. 1 наведені основні показники зовнішньої торгівлі, а саме експорт, імпорт, зовнішньоторговельний оборот та сальдо. Ці дані приймаємо за основу для подальшого прогнозування обсягів відповідних показників за допомогою методу екс-пост на наступні 4 роки.

Даний метод базується на твердженні, що остаточно про якість прогнозу можна зробити висновок лише після того, як подія відбулася. Суть методу полягає у тому, що початкові дані динамічного ряду умовно поділяються на дві частини (два періоди). За даними першої частини, умовно прийнятої за «передісторію», будується рівняння, на базі якого складаються прогнози для другої частини (другого періоду) з використанням різних показників. Результати прогнозів потім порівнюються з фактичними даними. Ефективнішим вважається показник, який забезпечує більш високе співпадання прогнозних і реальних даних. З його використанням і складається прогноз на перспективу [3, ст.63].

Здійснимо прогнозування обсягів експорту та імпорту на 2019-2021 рр. на основі даних за 2015-2018 рр. та за допомогою таких показників, як середній абсолютний приріст, середній темп зростання, а також з рівняння тренду. Розрахункові значення наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Прогнозні значення експорту та імпорту, млн. доларів США

Рік	Експорт			Імпорт		
	$\bar{\Delta}$	$\bar{T}_{зр}$	Тренд	$\bar{\Delta}$	$\bar{T}_{зр}$	Тренд
2019	62731,8	63281,7	62110,3	70386,1	72363,7	69659,4
2020	66448,7	67856,9	66238,0	77222,8	82400,5	76880,7
2021	70165,6	72762,9	70365,7	84059,5	93829,5	84102,0

Оцінити ефективність моделей прогнозування, порівняти їх між собою та зробити висновки про їхню точність та надійність дає можливість середня абсолютна помилка. Її значення наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Середня абсолютна помилка методів прогнозування для експорту та імпорту, млн. доларів США

Метод прогнозування	Експорт	Імпорт
На основі середнього абсолютного приросту	2655,4	-7602,9
На основі середньої відносної швидкості зростання	1137,0	-13244,7
На основі трендової моделі	2866,1	-7260,8

Із табл. 3 бачимо, що більш точні результати прогнозування для показника імпорту було отримано за допомогою середньої відносної швидкості зростання, а для експорту – на основі трендової моделі. Тому подальші розрахунки будемо здійснювати за допомогою цих методів.

Таблиця 4

Прогнозні значення основних показників зовнішньої торгівлі України на 2022-2025 рр., млн. доларів США

Рік	Експорт	Імпорт	Зовнішньоторговельний оборот	Сальдо
2022	88241,8	81780,8	170022,6	6461,0
2023	96299,9	87394,4	183694,3	8905,5
2024	105094,0	93008,0	198102,0	12086,0
2025	114691,1	98621,6	213312,7	16069,5

Отже, за умов збереження середньої відносної швидкості зростання обсягів експорту, у 2025 р. експорт товарів та послуг становитиме 11469,1 млн. дол. За умови збереження основної тенденції можна прогнозувати, що у 2025 р. обсяг імпорту становитиме 98621,6 млн. дол.

Список використаних джерел

1. Милашко, О. Г. Статистичне дослідження стану та розвитку зовнішньої торгівлі України. Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2021. № 1 (76). С. 191–202.
2. Зовнішня торгівля України : стат. збірник / Державна служба статистики : сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2024).
3. Галушак М. П., Галушак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. – Тернопіль: ФОП Паляниця, 2021. – 160 с.